

SPROTNO PREVERJANJE DOMAČIH NALOG IN OCENE / Rok Lipnik / Gimnazija Celje – Center

UVOD

Med izobraževalnim procesom sem se večkrat soočil s pomembnostjo domačih nalog.

V članku želim ponazoriti svoje ugotovitve o vplivu domače naloga na delo v razredu in rezultate ocenjevanja, torej ali redno opravljanje domačih nalog prispeva k boljši oceni. Menim, da domače naloge vplivajo na ocene, ki jih dijaki dosežejo pri ocenjevanju, hkrati pa dijaki lažje sledijo snovi, če opravljajo domače naloge. Domače naloge vplivajo tudi na poučevanje, saj učitelji prilagodimo delo tudi na podlagi ugotovitev, ki jih ustvarimo na podlagi pregleda domačih nalog.

Glavni del ugotovitev predstavlja primerjava dveh oddelkov iste generacije. V šolskem letu 2013/2014 sem hkrati učil dva oddelka programa predšolska vzgoja, v katerih sem se odločil za različna pristopa glede domačih nalog. V pomoč mi je tudi dejstvo, da smo v šolskem letu 2013/2014 pričeli z uporabo orodja eAsistent, ki omogoča natančno in sprotno beleženje opravljanja domačih nalog.

Izkazalo se je, da je takšna raziskava precej obsežna. Dolžina spremljanja izdelave domačih nalog in njihovega vpliva na ocene in dejstvo, da so dijaki čedalje slabše oddajali naloge, so pomenili, da nisem mogel narediti raziskave, ki bi upoštevala vse potrebne parametre za strogo in natančno statistično analizo. Lahko pa si učitelji ustvarijo svoj vtis in premislijo, ali se ugotovitve ujemajo z njihovimi izkušnjami.

KAJ SPLOH JE DOMAČA NALOGA?

Domača naloga je po definiciji Slovarja slovenskega knjižnega jezika (2000) »pismena obveznost učencev, ki jih morajo opraviti doma«. Morda bi bilo smiselno ugotoviti, da domače naloge niso le pisne narave, ampak so lahko tudi praktične. Boljša definicija bi tako bila, da je domača naloga »pisna, ustna in praktična oblika učenčevega dela, ki jo posreduje učencem učitelj, in je neposredno povezana s poukom ter jo učenci opravljajo praviloma samostojno po rednem šolskem delu« (Čagran 2007, 11).

Domače naloge, ki jih dajem dijakom, so pisne. Gre za reševanje nalog.

Domačo nalogo dajem bodisi iz učbenika, ki ga dijakom na šoli predpišemo za uporabo pri pouku matematike, bodisi v obliki dodatnih vaj, ki jih pripravim in jih dijakom razdelim na listih, objavim na spletni učilnici ali pošljem na razredni elektronski naslov.

NAČIN DELA V RAZREDU IN ORIS STANJA

Domačim nalogam dajem velik pomen vse šolsko leto. Praviloma dam domačo nalogo vsako šolsko uro. Seveda so izjema ure pred ocenjevanjem, ko dijaki pripravijo vprašanja, ure, ko analiziramo ocenjevanje, in ure, ki jih v celoti namenim ustnemu ocenjevanju.

Izkušnje iz prejšnjih let kažejo, da dijakom veliko pomeni povratna informacija pri domačih nalogah in količina domače naloge. Predvsem pri količini je treba paziti, saj smo matematiki navajeni dajati veliko domače naloge. Trudim se, da pri posameznih vrstah naloge za domačo nalogo določim največ dva do tri primere.

V tem prispevku primerjam dva oddelka drugega letnika programa

Diagram 1: Število neopravljenih domačih nalog do 1. 5. 2014

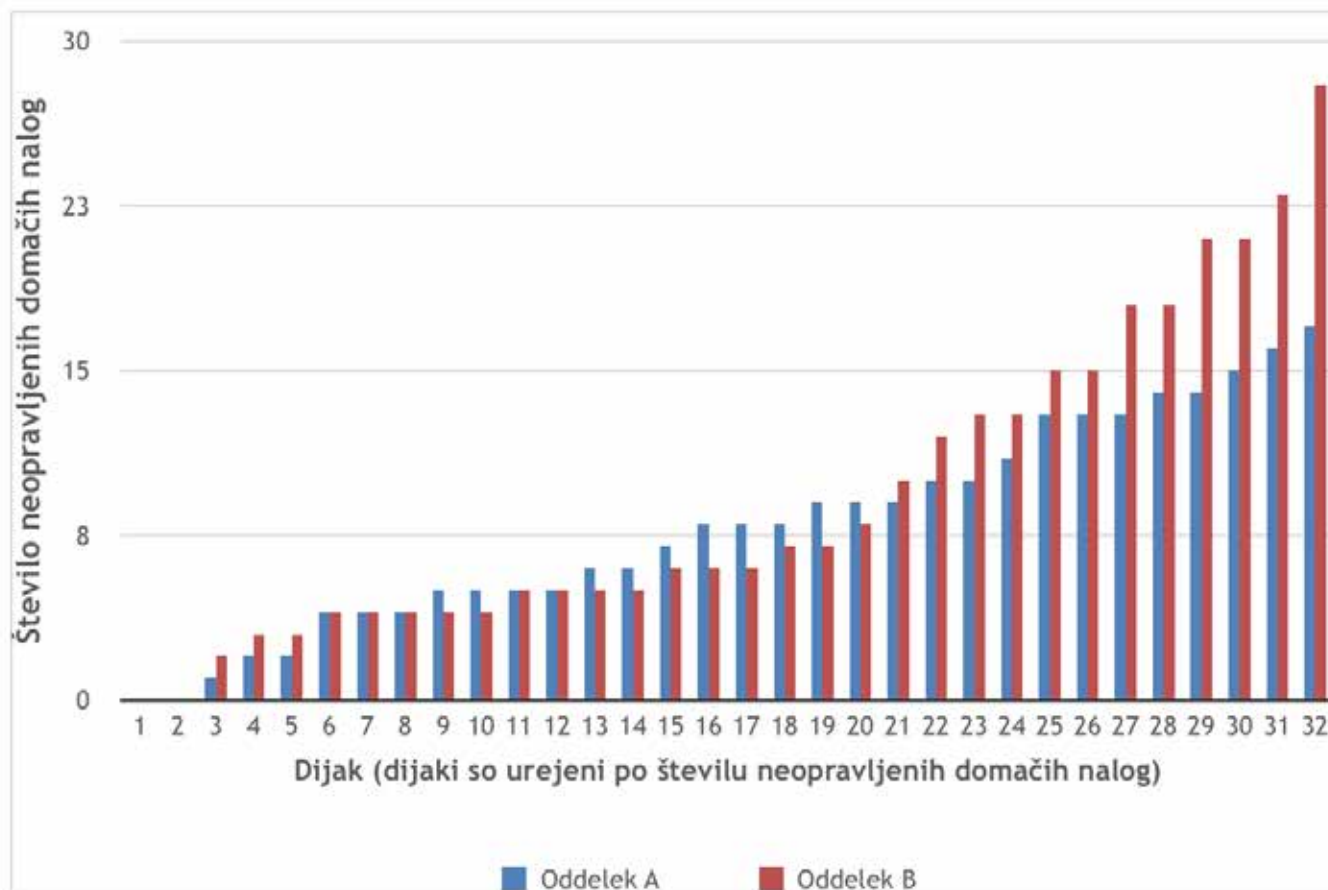

Diagram 2: Število neopravljenih domačih nalog po dijakih

predšolska vzgoja. Na začetku drugega letnika sem naredil pregledno ponovitev lanske snovi, s katero sem poskrbel za primerljivo predznanje v obeh oddelkih. Za boljše razlikovanje sta oddelka označena kot oddelek A in oddelek B.

V oddelku A sem od začetka šolskega leta dijakom dajal domačo nalogo in jo naslednjo uro dosledno pregledal. Pogledal sem rezultate nalog in postopke reševanja preveril, ali je dijak nalogo naredil sam. Kadar je dijak nalogo rešil napačno, sem ga na napako opozoril. Svoje ugotovitve glede domače naloge sem obrazložil pred razredom. Med razlago in reševanjem nalog v razredu ter ob preverjanju pred ocenjevanjem so dijaki zelo hitro ugotovili, da v primeru, da niso delali domačih nalog, niso dovolj pripravljeni na aktivno sodelovanje in delo v razredu. Trudil sem se, da bi dijakom poudaril pomembnost domačih nalog. Dijaki so tudi sami ugotovili, da z opravljanjem domačih nalog lažje sledijo razlagi, saj

obvladajo postopke in poznajo obrazce, sam pa jih k tem ugotovitvam dodim s svojimi poudarki in opombami med razlago in reševanjem nalog.

Tudi v oddelku B sem od začetka leta dijakom redno dajal domačo nalogo, vendar sem jo pregledal le površno (opravil, ni opravil). Pomembnosti domačih nalog ne poudarjam zelo pogosto.

Kako sem štel, ali je dijak nalogo opravil? Dijak, ki je več kot dve tretjini nalog pravilno rešil, je nalogo opravil. Dijak, ki je pravilno rešil manj kot dve tretjini nalog, naloge ni opravil. Dijak, ki je reševal več kot dve tretjini nalog, a jih ni rešil vseh pravilno, je bil označen kot »je opravil napačno«. **V analizi takega dijaka štejem k dijaku, ki je naredil domačo nalogo.**

V obeh oddelkih sem snov obravnaval na primerljiv način, reševali smo enakovredne primere, preverjanja pred pisnimi ocenjevanji so bila enaka.

Trudil sem se, da pri razlagi ne bi prišlo do razlik med oddelkoma. Domače naloge sem dajal v obeh oddelkih enakovredno, kar pomeni, da so bile razlike le v primeru ali dveh, pa še to ne z vidika snovi ali načina reševanja, temveč le glede izbire primera znotraj tipa naloge.

UGOTOVITVE

Domače naloge

Prvi del ugotovitev temelji na številu neopravljenih domačih nalog. V obeh razredih sem dal 38 domačih nalog, za katere imam povratne informacije, koliko dijakov je nalogo opravilo.

Izkaže se, da v oddelku A v povprečju domače naloge ne naredita 2 dijaka, v oddelku B pa malo več kot 4 dijaki.

Z vidika učitelja se mi to zdi dobro, saj dijakov, ki domače naloge ne opravljajo, ni veliko, skrbi pa splošen trend, ki se kaže v oddelku B, saj število dijakov, ki ne opravijo domače naloge, začneja naraščati. Kaj je razlog za takšen porast in

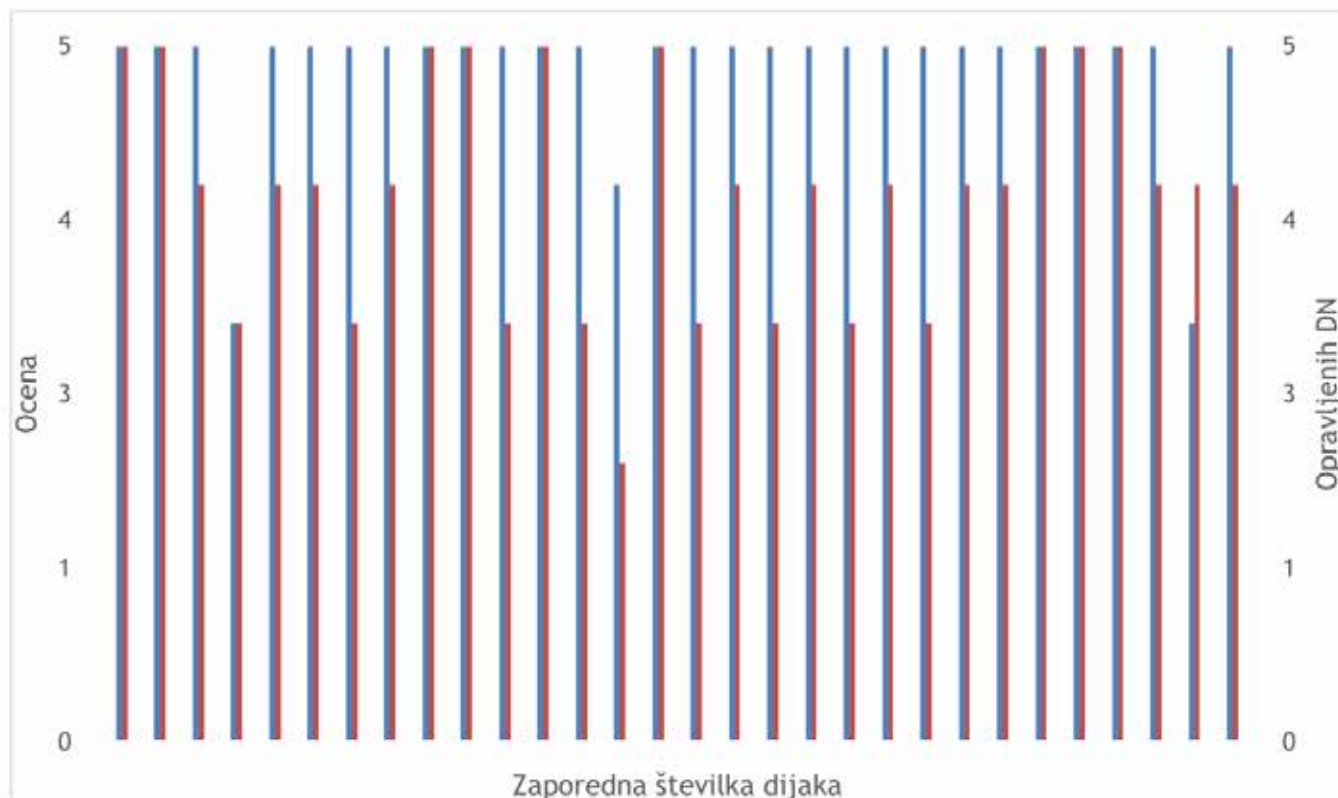

Diagram 3: Primerjava ocene in števila neopravljenih domačih nalog v oddelku A pri 1. pisnem ocenjevanju

takšno razliko proti koncu leta? Razlog je najbrž dvojen. Dijaki obeh oddelkov so imeli v času od februarja do maja en teden smučarskega tečaja, en teden počitnic in en teden praktičnega usposabljanja, kar je zanje precej obremenilno, saj imajo vmes le po en teden pouka. Hkrati se pokaže še en vidik pomembnosti natančnega pregleda domačih nalog. V oddelku A se razlika skorajda ne pozna, saj so videli primerjavo med ocenami in domačimi nalogami, ki sem jo naredil v zaključku ocenjevalnega obdobja, in so prepoznali vrednost domačih nalog. V oddelku B pa je rezultat opravljanja domačih nalog vedno slabši, saj prednosti domačih nalog niso prepoznali in je nisem poudaril, ob vseh preostalih dejavnostih pa so domače naloge v tem oddelku na stranskem tiru.

V oddelku A v povprečju dijak ni naredil treh domačih nalog, v oddelku B pa malo manj kot pet. Glede na to, da je pri opisanih začetnih pogojih bistvena razlika med oddelkoma ravno v načinu dela v povezavi z domačimi nalogami, bi lahko bil to dejavnik, ki je vplival na rezultate.

Diagram 2 prikazuje število neopravljenih domačih nalog po dijakih. S tem prikazom lahko primerjam, koliko dijakov je naredilo vse domače naloge in koliko dijakov je izstopajočih pri neopravljanju domačih nalog.

Zanimivo je, da je v oddelku A nekaj dijakov, ki niso opravili več kot polovice domačih nalog, v oddelku B pa tako velikih odstopanj ni.

Veseli me dejstvo, da je v obeh oddelkih kar nekaj dijakov, ki so opravili vse razen nekaj domačih nalog, in dva, ki sta opravila vse naloge.

Ocene in njihova povezava z opravljanjem domačih nalog

Drugi del analize se nanaša na ocene. V obeh oddelkih sem pisal podobna pisna ocenjevanja, saj sem z vidika snovi začel na isti točki, na isti dan smo tudi odpisali pisna ocenjevanja.

Naredil sem primerjavo ocene glede na število neopravljenih domačih nalog in primerjavo med ocenami obeh oddelkov.

Na začetku leta je bilo stanje nepriemerljivo. V oddelku A je bilo veliko zelo uspešnih dijakov, medtem ko je bilo v oddelku B precej slabše stanje. Ali to že pomeni, da skupini nista primerljivi? Trdim, da sta skupini še vedno primerljivi, saj je velik razkorak nastal predvsem v dejstvu, da je bila v oddelku A snov prvega ocenjevanja že preverjena in ocenjevanja in je šlo le za ponovitev. Sicer pa sta oddelka pri ocenah preostalih predmetov in ocenah pri matematiki v preteklem šolskem letu povsem enakovredna. Naslednja ocenjevanja pa so predvsem iz geometrije, ki je zanje z vidika srednje šole nova snov, kar pomeni, da z vidika primerjave to prvo ocenjevanje ne pomeni velike razlike med skupinama.

Kaj je vplivalo na takšno spreminjanje uspeha? Eden od morebitnih dejavnikov je učna snov, saj se pri različni snovi način dela razlikuje. Ponekod je poudarek na pomnjenju podatkov, drugod na razumevanju. Tako se tudi domače delo med poglavji bistveno razlikuje.

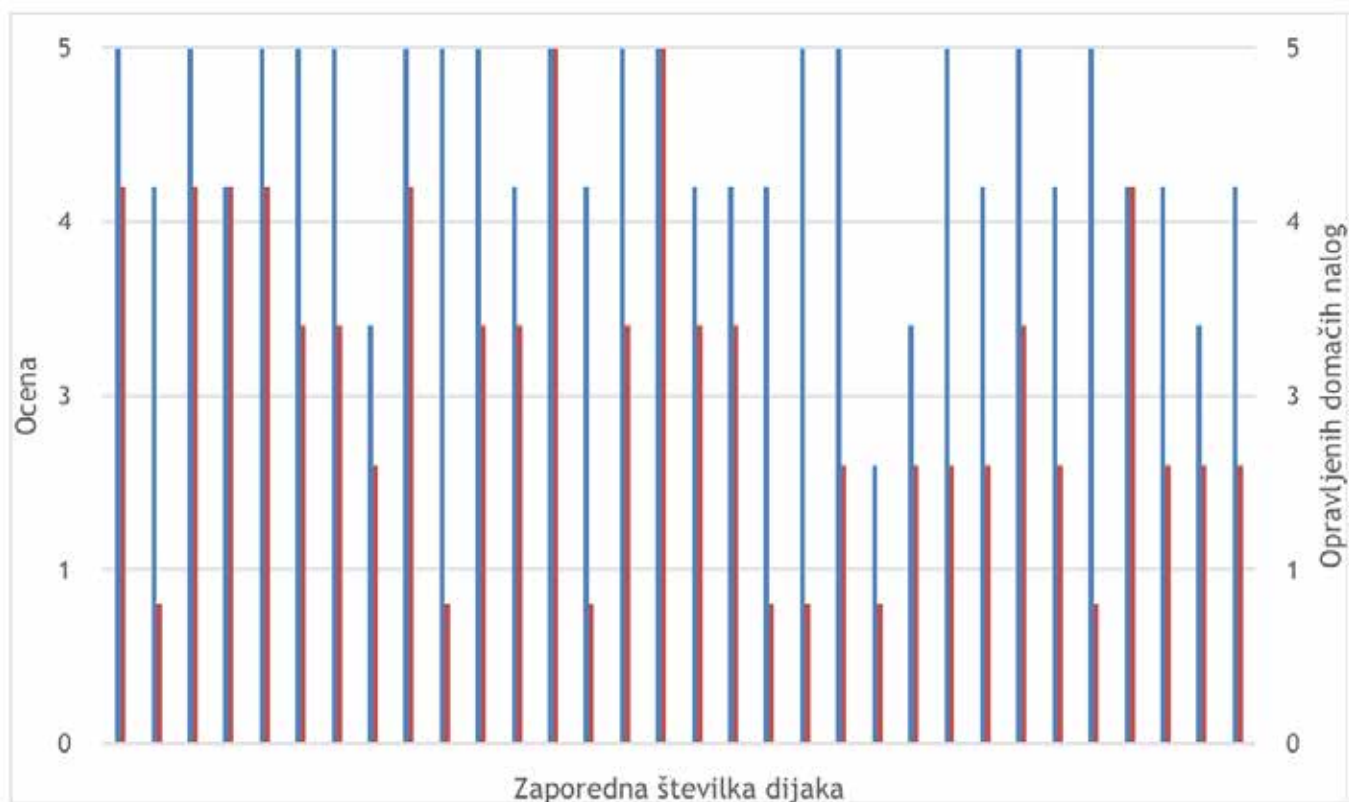

Diagram 4: Primerjava ocene in števila neopravljenih domačih nalog v oddelku B pri 2. pisnem ocenjevanju

Prvo pisno ocenjevanje je bilo iz linearne funkcije, kjer menim, da je zaradi obilice raznolikih nalog in dobrega razumevanja snovi domače delo pomembno. Tu je bil oddelk A veliko boljši pri ocenah, učenci so bili bolj motivirani in zagnani, saj so snov že poznali in obravnavali, v oddelku B pa so rezultati slabši zaradi nizke motivacije v začetku leta.

V oddelku A so do prvega ocenjevanja vsi dijaki razen treh naredili vse domače naloge. Razlike med ocenami tako ne morejo biti povezane z opravljanjem domačih nalog. Sklepam, da je v oddelku A pri prvem ocenjevanju na ocene vplival kateri od drugih dejavnikov, najverjetneje znanje iz prejšnjega leta, motivacija in delavnost.

V oddelku B je kar nekaj dijakov, ki so opravili le polovico ali manj domačih nalog, pa so vseeno dosegli dober rezultat. Tudi v oddelku B zato pripisujem razlike med ocenami znanju iz prejšnjega leta in matematičnim sposobnostim ter delavnosti, manj pa domačim nalogam.

Drugo pisno ocenjevanje, kjer je razlika med povprečnima ocenama manjša, a vseeno opazna, je bilo iz zaključka poglavja o linearni funkciji in uvoda v geometrijo. Pri linearni funkciji smo spoznavali sisteme enačb in oblike enačb premice, kjer je vpliv domačih nalog večji, saj je treba poznati postopke in definicije, veliko je tudi različnih vrst nalog. Geometrijski del ocenjevanja pa je sestavljen predvsem iz pojmov, ki se jih morajo dijaki naučiti, tako da je vpliv domačih nalog tukaj manjši. Polovica ocenjevanja je obsegala geometrijo, polovica pa linearno funkcijo, zato lahko pri tem ocenjevanju trdim, da je vpliv domačih nalog na rezultat opazen, ni pa ključen in edini dejavnik.

V oddelku A se vidi povezanost med oceno in številom opravljenih domačih nalog. Ni veliko dijakov, kjer bi bilo vidno odstopanje med oceno in številom opravljenih domačih nalog (odstopanje je očitno edino pri dijakih 13, 21 in 29). V oddelku B pa ni opaziti tako velike povezave. Vidi se celo, da je veliko dijakov naredilo skoraj vse

domače naloge, pa vseeno niso nujno dosegli dobre ocene (najočitneje dijaki 12, 20, 21 in 31). To je zagotovo vplivalo na motivacijo za opravljanje domačih nalog pri naslednjih ocenjevanjih.

Tretje pisno ocenjevanje je bilo iz druge polovice poglavja geometrije, kjer je zaradi količine pojmov, definicij in izrekov pomembno predvsem učenje in ne toliko vaja – razlika med oddelkoma se je glede povprečne ocene zmanjšala.

V oddelku A je bila povezava med ocenami in opravljanjem domačih nalog opazna, a ne tako izrazita kot prej. V oddelku B pa se tudi tokrat vidi, da ni tako velike povezave med ocenami in opravljanjem domačih nalog. Dijake sem po tretjem pisnem ocenjevanju vprašal, kaj menijo o vplivu domačih nalog na njihov rezultat. Večina dijakov (75 %) v obeh oddelkih je odgovorila, da se z domačimi nalogami lahko največ naučijo sproti. Dijaki oddelka B so mi tudi povedali, da so domače naloge po večini naredili pred ocenjevanjem, čeprav jih prej morda niso delali

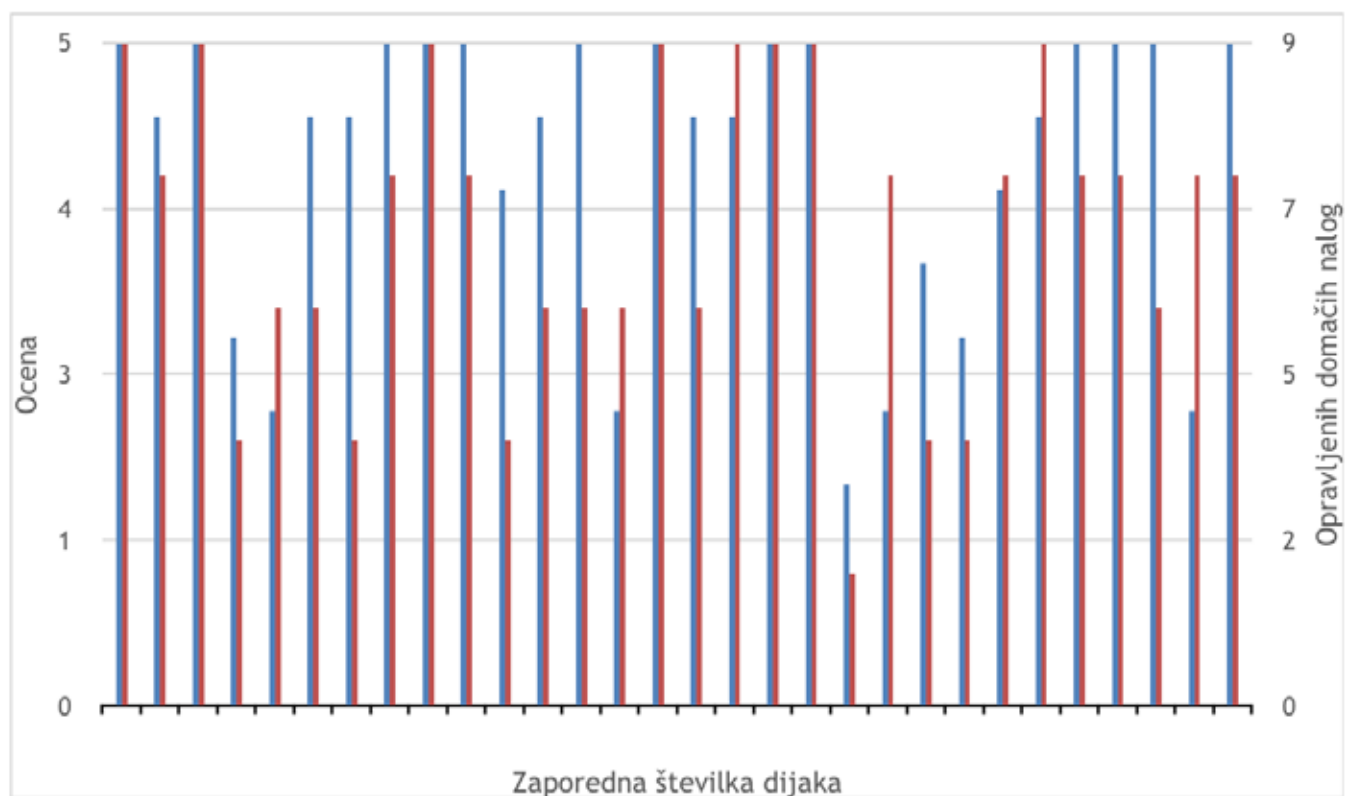

Diagram 5: Primerjava ocene in števila neopravljenih domačih nalog v oddelku A pri 2. pisnem ocenjevanju

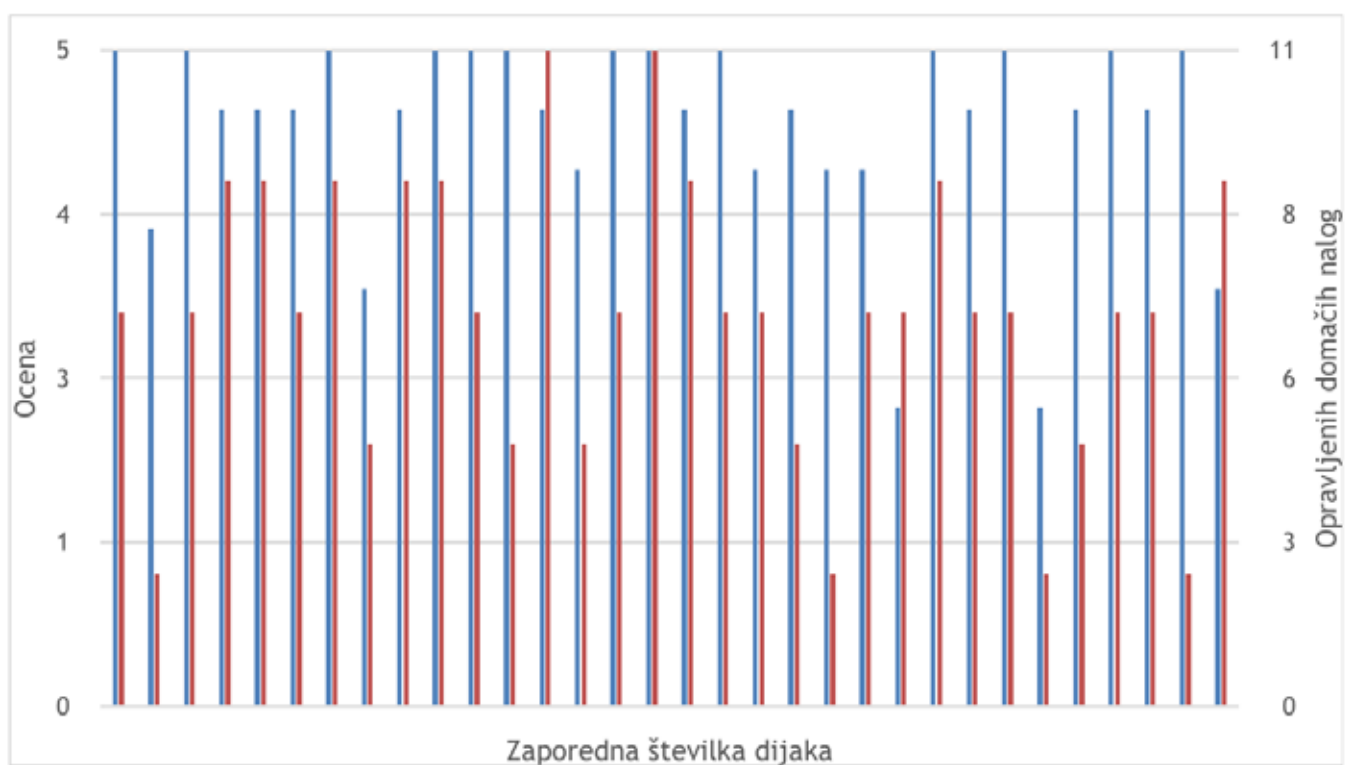

Diagram 6: Primerjava ocene in števila neopravljenih domačih nalog v oddelku B pri 2. pisnem ocenjevanju

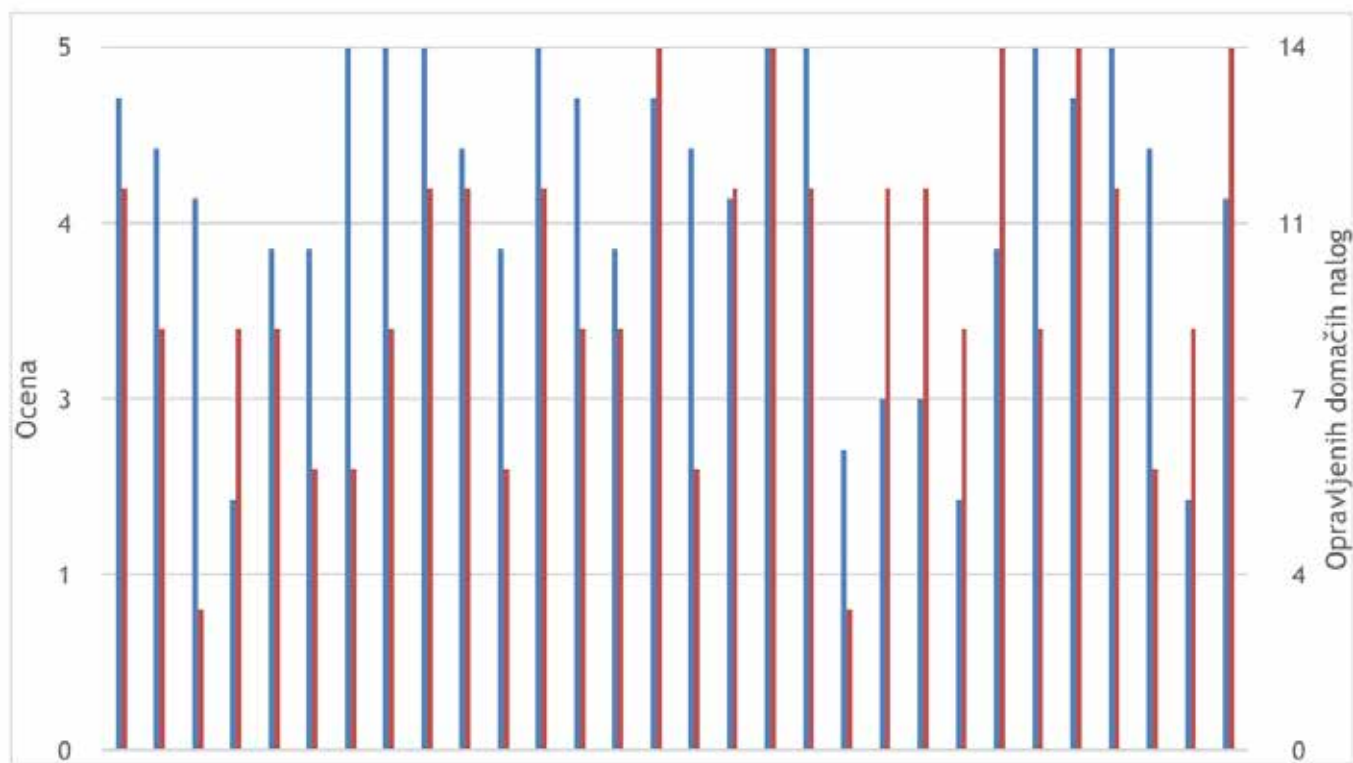

Diagram 7: Primerjava ocene in števila neopravljenih domačih nalog v oddelku A pri 3. pisnem ocenjevanju

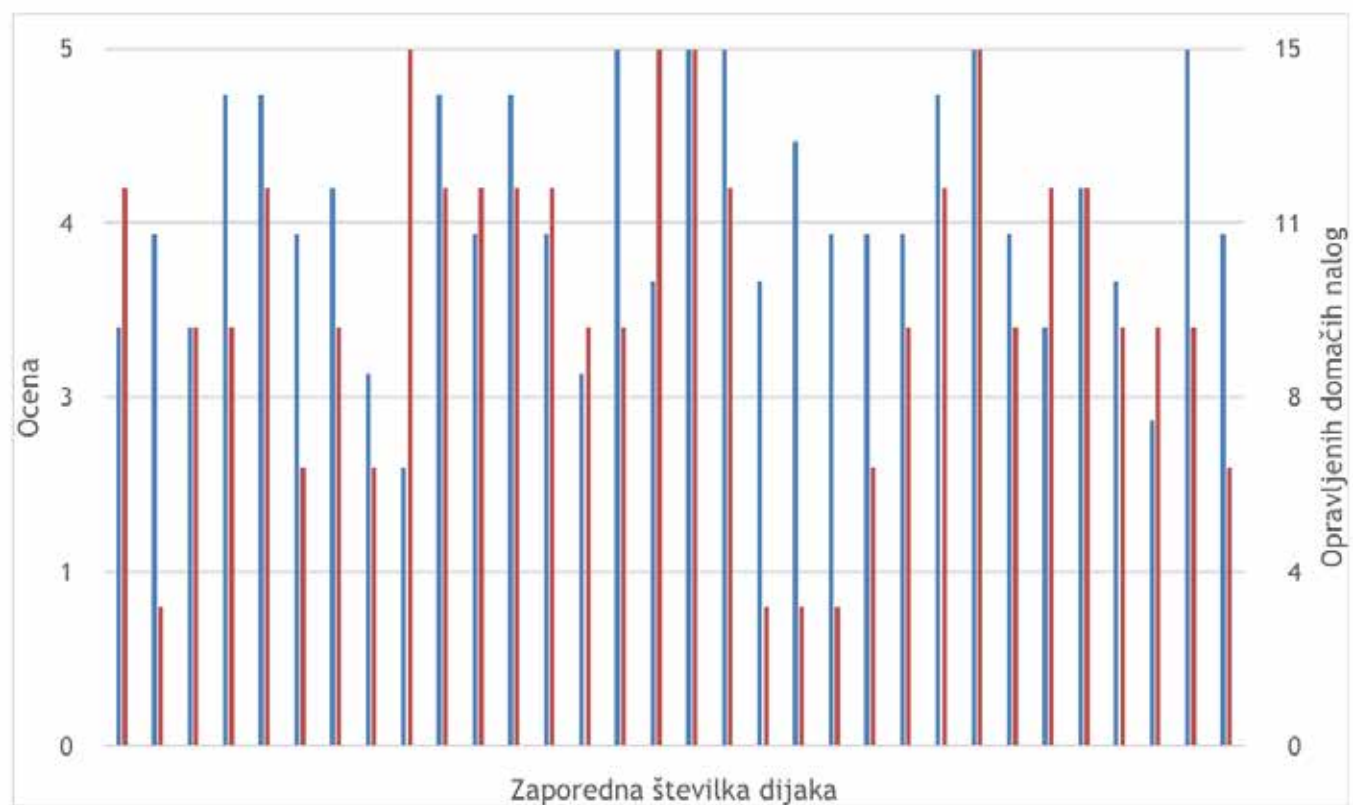

Diagram 8: Primerjava ocene in števila neopravljenih domačih nalog v oddelku B pri 3. pisnem ocenjevanju

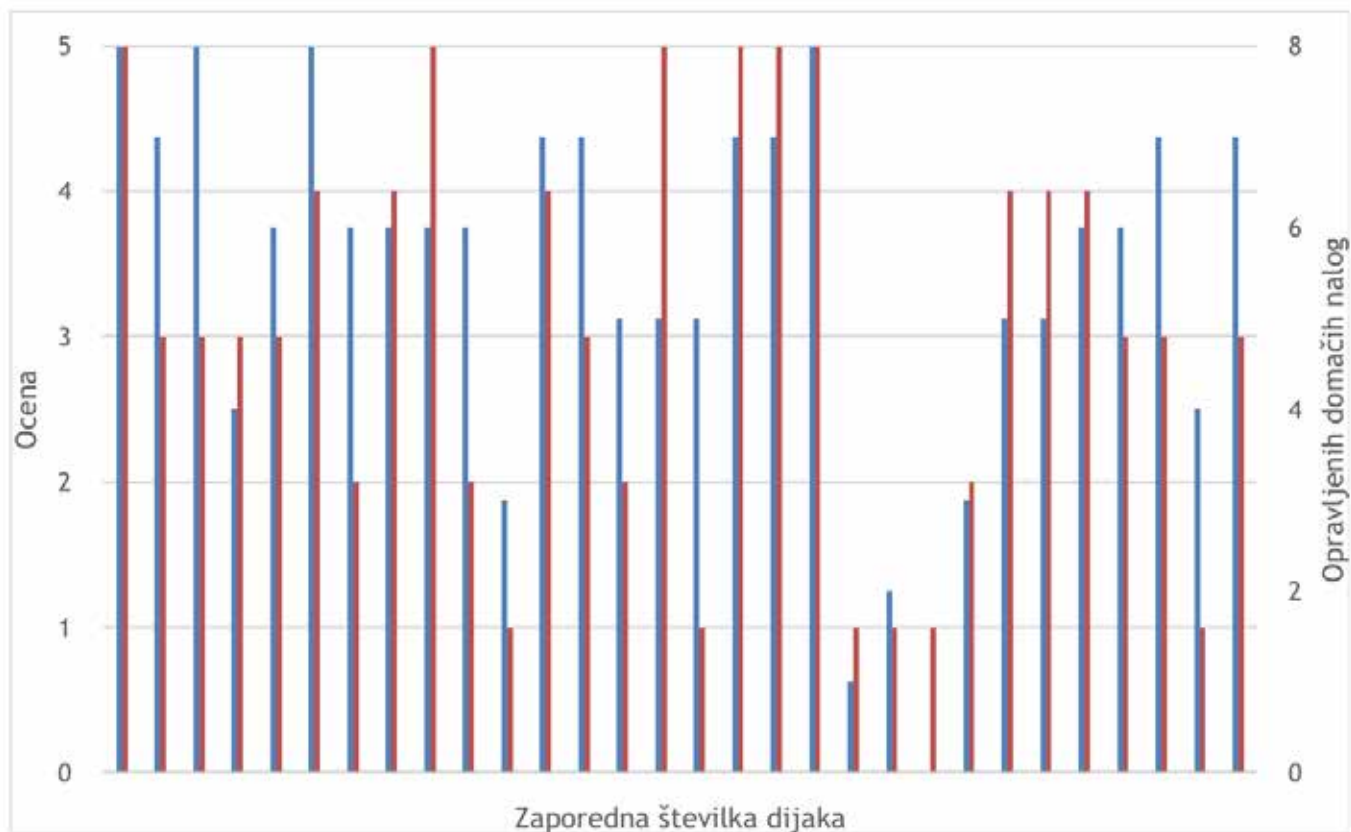

Diagram 9: Primerjava ocene in števila neopravljenih domačih nalog v oddelku A pri 4. pisnem ocenjevanju

redno. Sklepam, da je na razliko med rezultatom v obeh oddelkih vplival predvsem način dela v šoli in doma. V oddelku A, kjer so bili z domačim delom spodbujani, so imeli tako več motivacije in dosegli malo boljši rezultat kot v oddelku B. V oddelku B, kjer z domačimi nalogami niso dobili veliko spodbude, pa so več dela opravili tik pred ocenjevanjem. Znanje je sicer na tak način pridobljeno le začasno in brez trajnega pomnjenja, vseeno pa je rezultat med oddelkoma primerljiv. Še enkrat več se tako pokaže, da domače naloge niso edini dejavnik, ki vpliva na ocene.

Četrto pisno ocenjevanje je bilo iz kotnih funkcij. Pri kotnih funkcijah menim, da je vpliv domačega dela velik. Poleg vseh definicij, vrednosti in zvez je treba dobro poznati tudi povezave med posameznimi vrednostmi in zvezami ter snov dobro razumeti. Menim, da brez domačega dela dijak kotne funkcije težko obvlada. Seveda je mogoče tudi, da dijak pri pouku

aktivno sodeluje in domače naloge naredi tik pred ocenjevanjem ter tako doseže dober rezultat, saj so naloge precej tipične in predvidljive.

Razlika med povprečnima ocenama oddelkov A in B ni velika, kar bi lahko nakazovalo na skoraj ničten vpliv domačih nalog na ocene. Z vidika oddelka A je korelacija med oceno in številom opravljenih domačih nalog opazna (najočitneje pri dijakih 1, 5, 6, 12, 19, 21, 22, 23, 27). Z vidika oddelka B pa je tokrat mogoče opaziti nekaj korelacije (npr. dijaki 1, 2, 3, 12, 24), je pa znova nekaj izstopajočih primerov (dijaki 15, 27, 28). Tako bi lahko ugotovil, da domače naloge vplivajo na oceno pri nekaterih dijakih, splošitve na vse dijake pa se na podlagi teh rezultatov ne da narediti.

Na koncu lahko ugotovim predvsem to, da v oddelku A zaradi poudarjanja domačih nalog te bolj vplivajo na ocene kot v oddelku B. Dijaki so

se veliko naučili z domačim delom in se je zato tudi kazala razlika med dijaki, ki so domače naloge reševali redno, in med dijaki, ki domačih nalog niso reševali redno. Za oddelk B ugotavljam, da se z domačimi nalogami niso toliko naučili, saj jih nisem tako temeljito pregledal in komentiral, zato so se morali zanašati predvsem na samostojno učenje, razlike med rezultati pa tako ni mogoče povezati samo z opravljanjem domačih nalog.

ZAKLJUČEK

Ali je cilj, da dijaki opravijo čim več domačih nalog? Zagotovo ne. V obeh oddelkih je nekaj dijakov, ki so rešili večino domačih nalog, pa vseeno niso dosegli pozitivne ocene. Prav tako je nekaj dijakov rešilo le malo domačih nalog, a so vseeno dosegli dobre ocene. Zaključek torej ni preprost. Posplošiti, da je več rešenih domačih nalog enako boljši oceni, ne morem. Skrbim za dejstvo, da je kampanjsko učenje v oddelku B pokazalo primerljive

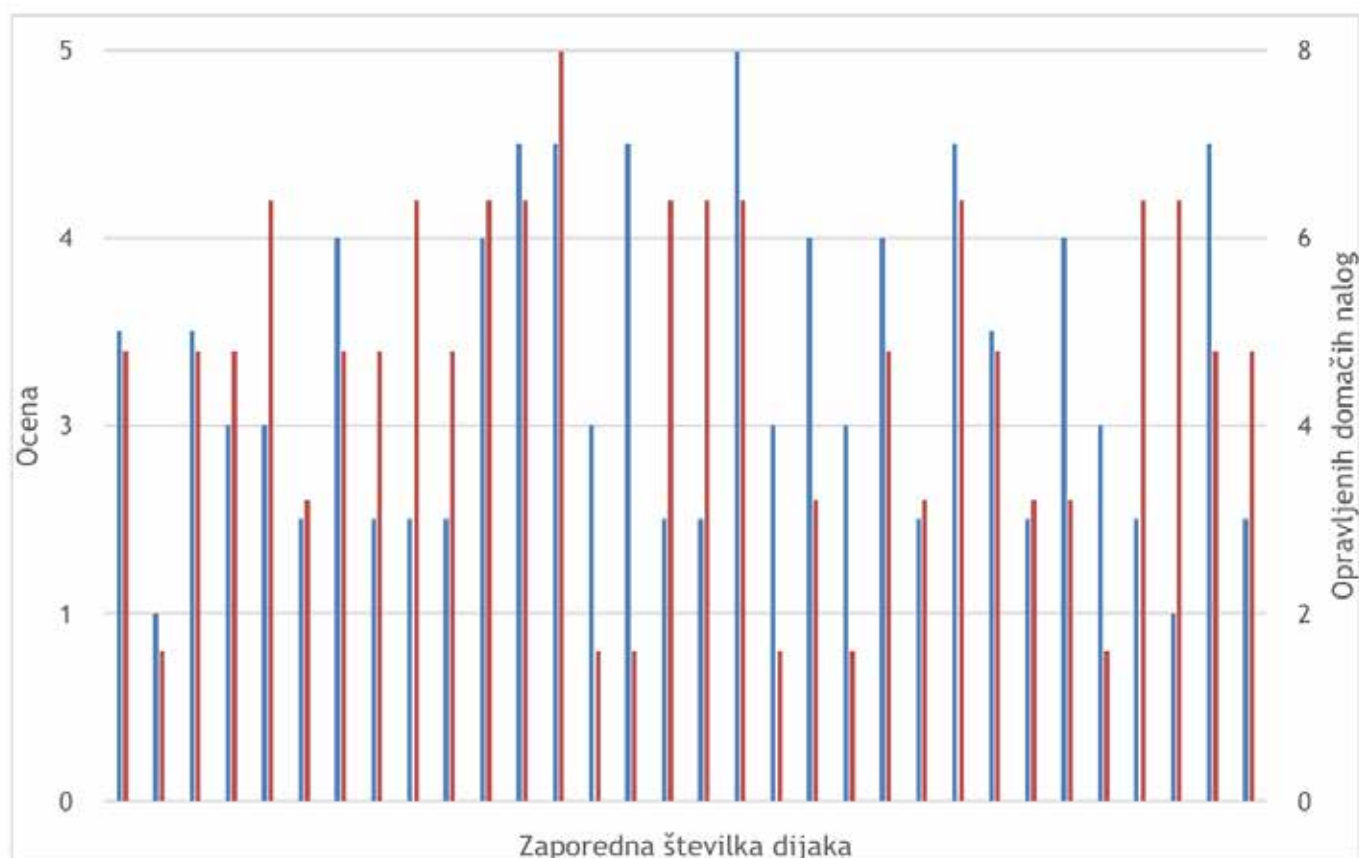

Diagram 10: Primerjava ocene in števila neopravljenih domačih nalog v oddelku B pri 4. pisnem ocenjevanju

povprečne ocene kot sprotno delo v oddelku A. Verjamem in upam, da je sprotno učenje, tudi z domačimi nalogami, trajnejše in kakovostnejše kot skozi kampanjsko učenje hitro pridobljeno znanje.

S primerjavo ugotavljam, da je število opravljenih domačih nalog povezano z oceno pri matematiki predvsem v primeru, ko učitelj domačim nalogam nameni veliko pozornosti in jih temeljito pregleda. Dijaki tako vidijo, da je domače delo pomembno, in se z domačim delom sproti učijo ter izboljšajo možnosti za dobro oceno. V oddelkih, kjer učitelj domačim nalogamne posveti veliko pozornosti, pa je ta korelacija manjša, saj dijaki večino znanja pridobijo pred ocenjevanjem in ne z domačimi nalogami

Kaj lahko torej zaključim? Ugotovitve povezujem s ciljem, ki ga imamo vsi učitelji – znanje. Učitelji se lahko s temeljitim pregledovanjem domačega dela trudimo, da dijake navadimo na

sprotno delo in jim tako pokažemo eno od poti do dobrih ocen. Tako bo pridobljeno znanje trajnejše, ocene pa glede na ugotovitve ne bodo slabše, kvečjemu bodo boljše kot pri kampanjskem učenju, pa čeprav ne tako zelo, kot bi si sam želel.

Razlike med oddelkoma bi si želel spremljati tudi v prihodnje, saj bi si želel pokazati, da je znanje v oddelku A trajnejše kot v oddelku B. Želim si tudi ugotoviti, kakšni so še drugi dejavniki, ki vplivajo na znanje in ocene. Žal sem od meseca maja učil le še enega od obeh oddelkov in takšne primerjave nisem mogel nadaljevati.

Upam, da moja raziskava odgovori na nekaj vprašanj, gotovo pa odpira tudi nova vprašanja.

Literatura

Čagran B. (2007) Proces spremljanja prakse domačih nalog v smeri njihove učinkovitosti. V: Janja Bukovec

(ur.) *Domača naloga – izziv ali obveza*, str. 10–15. Ljubljana: Supra.

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (2000): *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.